

ỦY BAN NHÂN DÂN TỈNH BÌNH PHƯỚC
SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

TÀI LIỆU

GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG
TỈNH **BÌNH PHƯỚC**

Lớp

4

BAN BIÊN SOẠN

Ban Chỉ đạo biên soạn tài liệu

1. Ông Lý Thanh Tâm	:	Trưởng ban
2. Ông Lê Hải Đăng	:	Phó Trưởng ban

Các thành viên tham gia

3. Ông Trần Văn Thường	5. Bà Nguyễn Thị Nhị
4. Ông Phạm Thái Sơn	6. Bà Bùi Thị Minh Tú

Chuyên gia tư vấn

1. TS. Lê Thị Ngọc Diệp	2. PGS.TS. Trần Thị Thái Hà

Hãy bảo quản, giữ gìn sách để dành tặng
các em học sinh lớp sau!

LỜI NÓI ĐẦU

Các em học sinh thân mến!

Tài liệu giáo dục địa phương tỉnh Bình Phước được biên soạn nhằm giúp học sinh nâng cao hiểu biết về bản thân, gia đình và các mối liên hệ xã hội ở địa phương, nhằm góp phần hình thành những phẩm chất và năng lực của học sinh. Bên cạnh đó, nội dung giáo dục địa phương còn giúp rèn luyện kĩ năng sống, tăng cường ý chí, niềm tin, có thái độ ứng xử phù hợp trong các mối quan hệ xã hội và góp phần xây dựng và hoàn thiện nhân cách cho các em.

Tài liệu giáo dục địa phương tỉnh Bình Phước – Lớp 4 được biên soạn thành 8 chủ đề. Nội dung mỗi chủ đề được chọn lọc cẩn thận để phù hợp với học sinh lớp Bốn và được thiết kế theo hướng tích hợp, lồng ghép vào Hoạt động trải nghiệm và các môn học khác nên gần gũi với học sinh, dễ triển khai trong nhà trường, góp phần xây dựng môi trường học đường an toàn, thân thiện, đồng thời giáo dục các em tình yêu quê hương, đất nước.

Mỗi chủ đề gồm các hoạt động: Khởi động, khám phá, thực hành và vận dụng. Trong quá trình biên soạn, mặc dù nhóm tác giả đã cố gắng chọn lọc tư liệu để vừa giới thiệu những nét cơ bản về nội dung giáo dục địa phương, vừa đảm bảo tính khoa học, vừa sức với đối tượng học sinh lớp Bốn, tuy nhiên khó tránh khỏi thiếu sót. Chúng tôi rất mong nhận được sự góp ý từ quý thầy cô giáo, phụ huynh và các em học sinh để lần tái bản sau tài liệu được hoàn chỉnh hơn.

Các tác giả

CÁC KÍ HIỆU SỬ DỤNG TRONG TÀI LIỆU

KHỞI ĐỘNG

Học sinh vận dụng kiến thức, kinh nghiệm cá nhân để tham gia hoạt động tạo hứng thú, dẫn dắt vào bài mới.

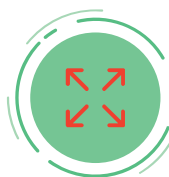
KHÁM PHÁ

Học sinh thực hiện các hoạt động quan sát, thảo luận, tìm hiểu thông tin nhằm phát hiện và chiếm lĩnh những điều mới.

THỰC HÀNH

Học sinh sử dụng kiến thức, kỹ năng được trang bị để giải quyết các vấn đề, tình huống, bài tập tương tự hay biến đổi,... nhằm khắc sâu kiến thức, hình thành kỹ năng, kỹ xảo một cách chắc chắn.

VẬN DỤNG

Học sinh giải quyết các vấn đề của thực tế hoặc vấn đề giả định có liên quan đến tri thức của chủ đề, từ đó phát huy tính mềm dẻo của tư duy, khả năng sáng tạo.

MỤC LỤC

	Trang
Lời nói đầu	03
Các kí hiệu sử dụng trong tài liệu	04
Chủ đề 1. Bình Phước quê em	06
Chủ đề 2. Danh lam thắng cảnh thác Voi	14
Chủ đề 3. Lễ hội Cầu bông của người Kinh	20
Chủ đề 4. Nghệ thuật trình diễn khèn M'buốt.....	26
Chủ đề 5. Anh hùng Lao động Lâm Búp	30
Chủ đề 6. Nhân tiêu da bò Thanh Lương	34
Chủ đề 7. Cây rau nhíp	39
Chủ đề 8. Nghề đan chiếu lũng của đồng bào Khmer.....	43
Giải thích thuật ngữ.....	48
Danh mục tác giả ảnh.....	49

BÌNH PHƯỚC QUÊ EM

KHỞI ĐỘNG

Nghe một đoạn của bài hát "*Hát về Bình Phước quê ta*", sáng tác Nguyễn Hoà và cho biết trong bài hát có nhắc đến những địa danh nào về Bình Phước quê hương em?

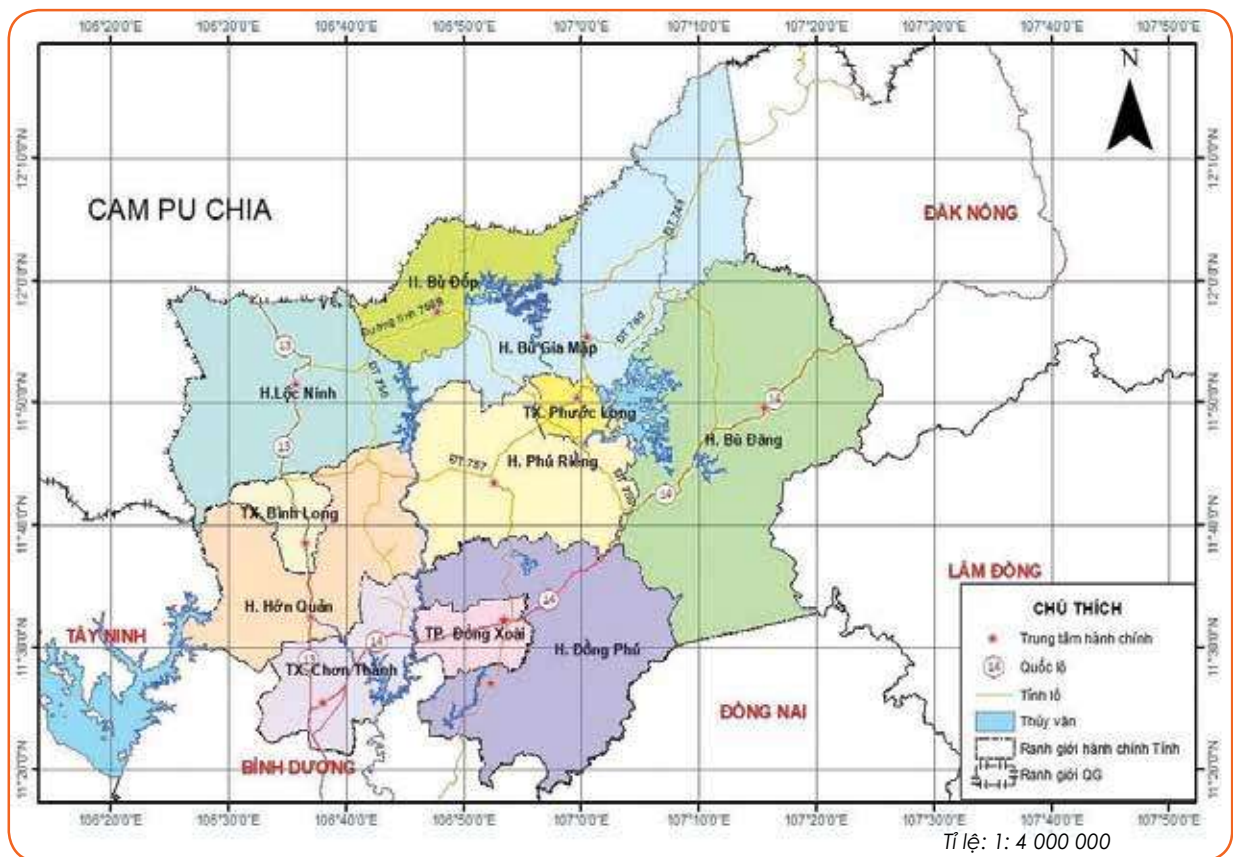

Vườn cao su dưới chân núi Bà Rá (thị xã Phước Long)

Hoạt động 1. Tìm hiểu khái quát về vị trí địa lí và điều kiện tự nhiên của tỉnh Bình Phước.

1. Quan sát Lược đồ hành chính tỉnh Bình Phước và thực hiện các yêu cầu:

- Xác định vị trí địa lí của tỉnh Bình Phước trên lược đồ.
- Tỉnh Bình Phước giáp với các tỉnh và giáp với quốc gia nào?

Lược đồ hành chính tỉnh Bình Phước

2. Đọc thông tin, quan sát hình ảnh và trả lời các câu hỏi.

– Bình Phước có các dạng địa hình nào? Các dạng địa hình phân bố ở đâu?

– Người dân Bình Phước đã khai thác các dạng địa hình này để phát triển những ngành kinh tế nào?

Địa hình tỉnh Bình Phước

Tỉnh Bình Phước có diện tích tự nhiên 6 873,56 km². Địa hình của tỉnh đa dạng, gồm: địa hình núi thấp, đồi và đồi thấp, đồng bằng xen kẽ đồi thoải. Địa hình núi phân bố ở phía bắc và đông bắc, thấp dần về phía tây và tây nam.

Địa hình đồi thấp ở Bình Phước

Núi Bà Rá nhìn từ hồ thủy điện Thác Mơ
(thị xã Phước Long)

Núi Bà Rá có độ cao 723 m, là ngọn núi cao nhất của tỉnh Bình Phước. Núi Bà Rá vừa là một di tích lịch sử tiêu biểu của tỉnh, vừa là một thắng cảnh tuyệt đẹp với các loài cây xanh mát quanh năm.

Trong đó, dạng địa hình đồi và đồi thấp phân bố ở các huyện Lộc Ninh, Bù Đốp và thành phố Đồng Xoài, với độ cao trung bình khoảng từ 200 đến 300 m.

Địa hình tỉnh Bình Phước thích hợp cho sản xuất nông nghiệp quy mô lớn, trồng cây công nghiệp lâu năm (cao su, điều, hồ tiêu,...), nuôi trồng thủy sản, trồng cây ăn trái, trồng rừng và phát triển du lịch sinh thái.

Một số hoạt động sản xuất kinh tế ở Bình Phước

Hoạt động 2. Tìm hiểu về khí hậu của tỉnh Bình Phước.

Đọc thông tin, quan sát hình ảnh và trả lời câu hỏi:

- Bình Phước có kiểu khí hậu gì?
- Khí hậu của tỉnh Bình Phước có mấy mùa trong năm? Các mùa khí hậu đó diễn ra vào thời gian nào trong năm?
- Với khí hậu như vậy, người dân Bình Phước thường gặp những thuận lợi, khó khăn gì trong sản xuất và sinh hoạt?

Khí hậu của tỉnh Bình Phước

Bình Phước có kiểu khí hậu cận xích đạo gió mùa. Nhiệt độ trung bình dao động khoảng 26 – 27,5°C. Lượng mưa trung bình năm khoảng 2 050 – 2 350 mm.

Khí hậu có sự phân hoá rõ rệt giữa mùa khô và mùa mưa. Mùa mưa kéo dài khoảng từ tháng 5 đến tháng 10, mùa khô kéo dài khoảng từ tháng 11 đến tháng 4 năm sau.

Thác Đứng trong mùa mưa
ở Bình Phước

Thác Đứng trong mùa khô
ở Bình Phước

Do lượng mưa vào mùa khô chỉ chiếm khoảng 10 – 15% tổng lượng mưa cả năm nên các sông, suối tại một số khu vực trên địa bàn tỉnh thường bị khô kiệt, gây thiếu nước cho sinh hoạt và sản xuất.

Khí hậu và thổ nhưỡng khá thuận lợi cho phát triển các hoạt động kinh tế – xã hội, nhất là phát triển các cây công nghiệp lâu năm (điều, cao su, hồ tiêu,...), cây ăn trái.

Hồ chứa nước bị khô cạn
ở huyện Bù Đốp

Hoạt động 3. Khám phá các hoạt động kinh tế chính của tỉnh Bình Phước.

Đọc thông tin, quan sát hình ảnh và thực hiện các yêu cầu:

- Kể tên các hoạt động kinh tế của tỉnh Bình Phước.
- Theo em, Bình Phước còn có những hoạt động kinh tế nào khác? Vì sao em biết?

Vườn trồng cây cao su

Vườn trồng cây điều

Phát triển du lịch qua lễ hội

Phát triển công nghiệp

Chế biến hạt điều

Phát triển du lịch sinh thái

THỰC HÀNH

Hoạt động 1. Trao đổi với bạn, giới thiệu đặc điểm địa hình và khí hậu của tỉnh Bình Phước theo gợi ý:

- Nêu các dạng địa hình chủ yếu ở Bình Phước.
- Thời gian diễn ra các mùa khí hậu của Bình Phước.
- Người dân địa phương đã sử dụng, khai thác các dạng địa hình và khí hậu đó để phát triển các ngành kinh tế.

Hoạt động 2. Thực hành tìm hiểu về các hoạt động kinh tế chủ yếu ở Bình Phước.

Quan sát hình bên dưới và kể tên một số hoạt động kinh tế chủ yếu trên địa bàn tỉnh Bình Phước.

- Mô tả những sản phẩm được làm ra từ các hoạt động kinh tế đó.
- Nêu những khó khăn, vất vả của người dân để làm ra các sản phẩm đó.

VẬN DỤNG

Hoạt động 1. Hãy viết đoạn văn ngắn tự giới thiệu về quê hương Bình Phước hoặc nơi em sống để những người bạn mới quen biết nhiều hơn về quê hương em.

Gợi ý:

- Tên huyện (thị xã, thành phố) nơi em sống.
- Những dạng địa hình có ở nơi em sống. Khí hậu trong năm của nơi đó.
- Người dân địa phương đã sử dụng, khai thác các dạng địa hình và khí hậu để phát triển những hoạt động kinh tế – xã hội.

Hoạt động 2. Suy tầm hình ảnh hoặc thông tin thể hiện những hoạt động kinh tế của tỉnh Bình Phước hoặc nơi em sống.

Một số hoạt động kinh tế trên địa bàn tỉnh Bình Phước

DANH LAM THẮNG CẢNH THÁC VOI

Chọn một hình dưới đây và giới thiệu thắng cảnh em thích nhất trên địa bàn tỉnh Bình Phước.

Thác Đắk Mai

Núi Bà Rá

Vườn quốc gia Bù Gia Mập

Thác Voi

Hoạt động 1. Tìm hiểu về thắng cảnh thác Voi.

Dựa vào các thông tin trong bài, em hãy cho biết:

- Thắng cảnh thác Voi nằm ở đâu?
- Thắng cảnh thác Voi có vẻ đẹp như thế nào?
- Đến tham quan thắng cảnh thác Voi, du khách sẽ được trải nghiệm những gì?
- Thác Voi được xếp hạng thắng cảnh gì? Vào thời gian nào?

Thắng cảnh thác Voi

Khung cảnh đường vào thác Voi

Thắng cảnh thác Voi thuộc thôn 8, xã Đồng Nai, huyện Bù Đăng, tỉnh Bình Phước. Sở dĩ thác có tên thác Voi là vì nơi đây có rất nhiều tảng đá lớn xếp chồng lên nhau, khi nhìn từ trên cao xuống thấy nó giống một chú voi.

Thác Voi rộng khoảng 15 m, cao 14 m và dốc thẳng đứng. Lòng thác không bằng phẳng mà lởm chởm các tảng đá lớn. Nước chảy từ trên cao dội vào các tảng đá bên dưới khiến bọt tung trắng xóa trông rất đẹp mắt.

Hai bên bờ thác là vách đá cheo leo, xen lẫn các bụi cây rừng che phủ tạo nên phong cảnh rất hùng vĩ. Đến tham quan thác Voi, du khách sẽ được hoà mình vào thiên nhiên hoang sơ, cảm nhận được sự bình yên của núi rừng.

Vách đá của thác Voi

Thác nước của thác Voi vào mùa mưa

Nếu tham quan thác vào mùa mưa, du khách sẽ được nghe tiếng nước đổ trên cao xuống từ xa và sẽ thấy nước tung bọt trắng xóa cả một vùng bên dưới. Mùa khô, dòng nước ít, thác lại êm dịu và trong trẻo hơn.

Cảnh quan thiên nhiên xung quanh thác Voi

Vẻ đẹp của thác Voi nhìn từ dưới lên

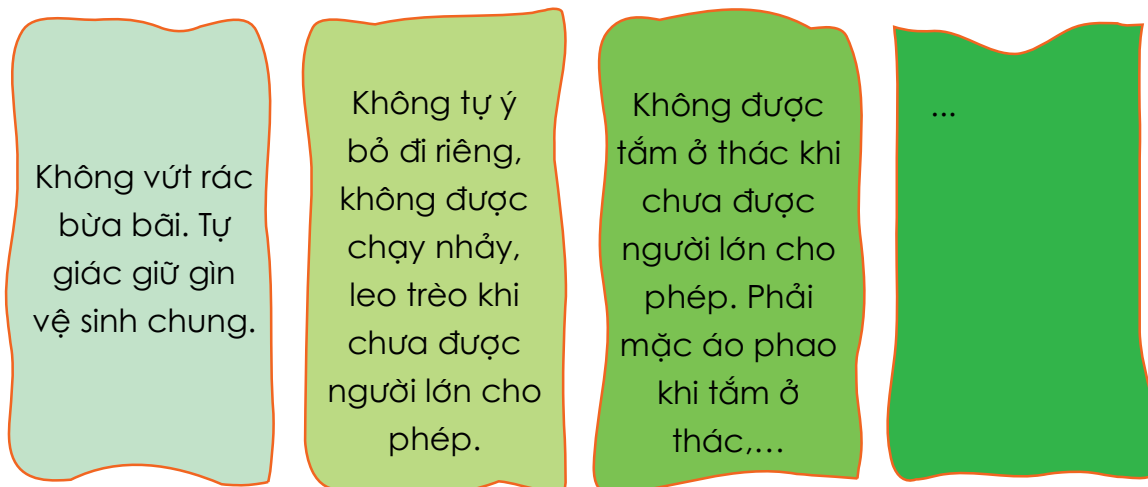
Ngoài dịp được tham quan cảnh sắc thác tuyệt đẹp, du khách còn có thể tham gia những hoạt động thú vị như: câu cá, bơi thuyền hoặc đi bộ xuyên rừng để chiêm ngưỡng cảnh vật thiên nhiên, hít thở không khí trong lành của núi rừng Bình Phước.

Thác Voi là danh thắng có giá trị về cảnh quan, nằm trong quần thể danh thắng Trảng cỏ Bù Lạch và rừng tự nhiên hoang sơ. Ngày 16/11/2017, thác Voi được công nhận là di tích danh lam thắng cảnh cấp tỉnh và là nơi bảo tồn hệ sinh thái động vật, thực vật nổi tiếng của tỉnh Bình Phước.

Hoạt động 2. Tìm hiểu những điều cần lưu ý khi tham quan thắng cảnh thác Voi.

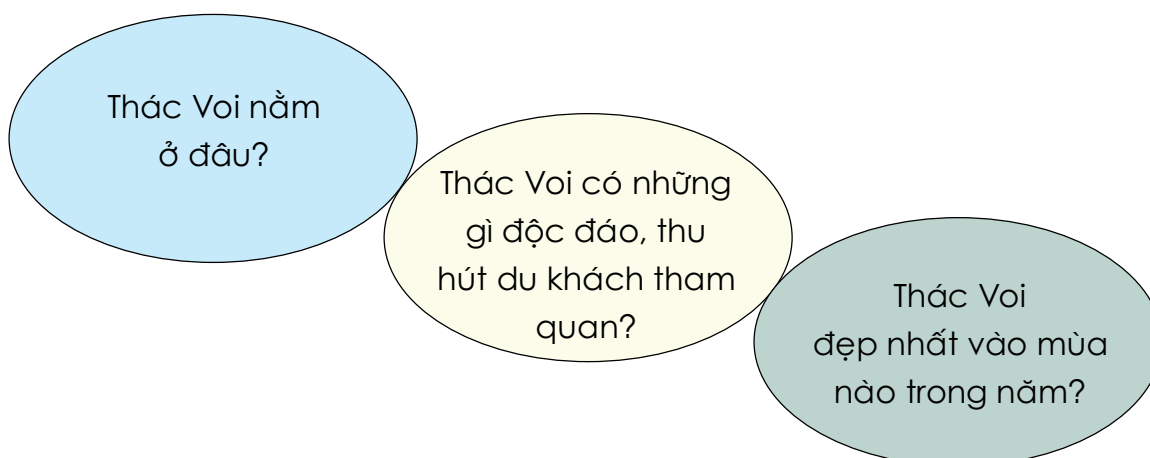
– Nếu được đến tham quan thắng cảnh thác Voi, em cần lưu ý điều gì để giữ gìn cảnh quan của thác và giữ cho bản thân được an toàn?

– Một số lưu ý khi tham quan thắng cảnh thác Voi:

THỰC HÀNH

Hoạt động 1. Xem đoạn phim "*Hoang sơ về đẹp của thác Voi*"⁽¹⁾ và nêu cảm nhận của em về thắng cảnh này theo gợi ý sau:

⁽¹⁾(Video được đăng tải tại website của Ủy ban nhân dân thị xã Bình Long)

<http://binhlong.binhphuoc.gov.vn/vi/videoclips/video-hoang-so-ve-dep-thac-voi.html>

Hoạt động 2. Vẻ đẹp của thác Voi góp phần phát triển các ngành, nghề nào ở huyện Bù Đăng?

Vẻ đẹp hoang sơ của thác Voi

VẬN DỤNG

Hoạt động 1. Qua việc tìm hiểu về thắng cảnh thác Voi, em có cảm nhận gì về vẻ đẹp của các thác, hồ khác trên quê hương Bình Phước?

Hoạt động 2. Nơi em ở có những cảnh đẹp tiêu biểu nào? Nếu có một người bạn đến quê hương Bình Phước tham quan, em sẽ giới thiệu với họ như thế nào về những cảnh đẹp này?

Hoạt động 3. Sưu tầm thông tin, hình ảnh về những danh lam thắng cảnh của quê hương Bình Phước và chia sẻ cho các bạn trong lớp. Nêu tên một số danh lam thắng cảnh ở địa phương em đang sống.

LỄ HỘI CẦU BÔNG CỦA NGƯỜI KINH

KHỞI ĐỘNG

Quan sát hình, chọn và mô tả những gì em quan sát được về một lễ hội tiêu biểu của quê hương Bình Phước mà em thích nhất.

1 Lễ hội Miếu Bà, phường Sơn Giang, thị xã Phước Long

2 Biểu diễn múa rồng trong lễ Giỗ Tổ Hùng Vương, huyện Phú Riềng

3 Lễ Chol Thnăm Thmây của người Khmer

4 Lễ hội Cầu bông của người Kinh

Hoạt động 1. Tìm hiểu về lễ hội Cầu bông của người Kinh

Đọc thông tin, quan sát hình ảnh và trả lời các câu hỏi:

- Lễ hội Cầu bông của người Kinh có từ bao giờ và diễn ra ở đâu? Vào thời gian nào trong năm?
- Lễ hội Cầu bông của người Kinh được tổ chức với mục đích gì? Những hoạt động nào diễn ra trong lễ hội đó?
- Vì sao người Kinh xem lễ hội Cầu bông là nét đẹp văn hoá truyền thống của dân tộc mình?

Lễ hội Cầu bông của người Kinh ở Bình Phước

Lễ hội Cầu bông ra đời vào khoảng nửa cuối thế kỉ XIX, đầu thế kỉ XX, gắn với quá trình hình thành các ngôi đình, hoạt động sản xuất nông nghiệp và truyền thống uống nước nhớ nguồn của cộng đồng người Kinh sinh sống trên địa bàn tỉnh Bình Phước.

a. Nghi lễ trình thần

b. Nghi lễ đọc tế văn

Một số nghi lễ trong Lễ hội Cầu bông

Cùng với quá trình khai hoang và sinh sống ở vùng đất mới, người Kinh đã mang theo truyền thống văn hoá tốt đẹp của cộng đồng làng xã nơi ở cũ đến với vùng đất mới, trong đó có tục thờ cúng Thành hoàng và những người khai hoang, mở đất.

Nghi thức cúng tiền bóst – hậu bóst của Lễ hội Cầu bông tại đình Hưng Long ở thị xã Chơn Thành

Hàng năm, lễ hội Cầu bông ở tỉnh Bình Phước được cộng đồng tổ chức tại đình thần Hưng Long (phường Hưng Long, thị xã Chơn Thành), đình thần Tân Khai (thị trấn Tân Khai, huyện Hớn Quản), đình thần Thanh An (xã Thanh An, huyện Hớn Quản), đình Suối Cạn (huyện Hớn Quản), đình Tân Lập Phú (phường Phú Thịnh, thị xã Bình Long) và miếu Đức Hoà (thị trấn Đức Phong, huyện Bù Đổng) vào ngày 15, 16/7 âm lịch.

Trình diễn hát bội và biểu diễn múa rồng tại lễ hội Cầu bông

Lễ hội Cầu bông được tổ chức trong hai ngày: Ngày thứ nhất sẽ diễn ra lễ trình thần, lễ rước bội,... Ngày thứ hai sẽ tổ chức lễ chánh tế và các nghi thức tế lễ khác. Sau đó sẽ diễn ra phần hội với các tiết mục nghệ thuật và trò chơi dân gian độc đáo, thu hút đông đảo du khách và nhân dân tham gia.

Lễ hội được tổ chức cầu mong mưa thuận, gió hoà, mùa màng bội thu và tưởng nhớ các thế hệ cha ông đã có công khai hoang, mở đất. Đây cũng là dịp để gắn kết cộng đồng, làng xã vượt qua những khó khăn, vất vả của buổi đầu khai hoang cũng như trong quá trình xây dựng và phát triển quê hương trên vùng đất mới.

*Trao giấy chứng nhận di sản văn hoá phi vật thể quốc gia
đối với Lễ hội Cầu bông ở Bình Phước*

Ngày 13/9/2022, Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch đã trao giấy chứng nhận di sản văn hoá phi vật thể quốc gia đối với Lễ hội truyền thống, lễ hội Cầu bông của người Kinh tại các huyện Hien Quan, Bu Dang và các thị xã Binh Long, Chon Thanh.

(Biên soạn theo Đài Phát thanh – Truyền hình và Báo Bình Phước)

Hoạt động 2. Tìm hiểu thông tin Lễ hội Cầu bông từ người thân và chia sẻ thông tin lễ hội.

Đọc kết quả phỏng vấn người thân dưới đây của bạn Minh Huy và trả lời các câu hỏi:

- Bạn Minh Huy đã phỏng vấn những ai?
- Bạn Minh Huy đã thu được những thông tin gì khi phỏng vấn?
- Ngoài những thông tin mà bạn Minh Huy thu được, em còn biết thêm những điều gì về Lễ hội Cầu bông?

PHIẾU PHỎNG VẤN

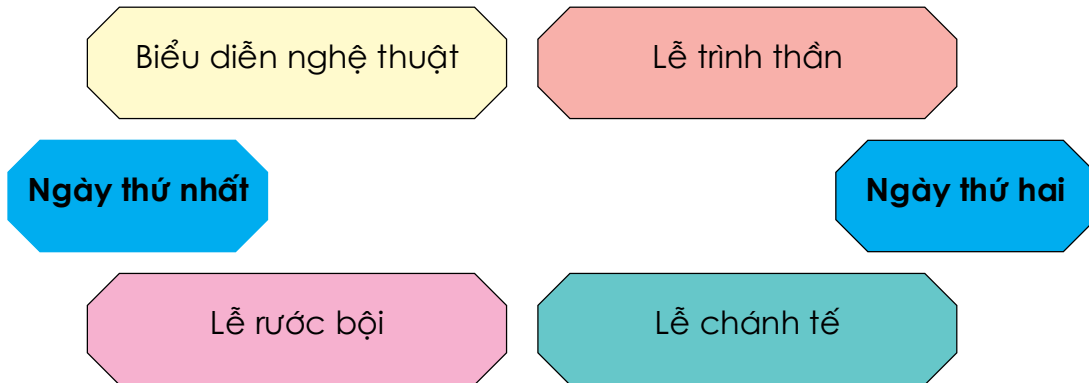
Người phỏng vấn: Nguyễn Minh Huy

STT	Người được phỏng vấn	Câu hỏi phỏng vấn	Thông tin thu được	Ghi chú
1	Ba	+ Lễ hội Cầu bông được tổ chức với mục đích gì?	+ Lễ hội Cầu bông được tổ chức cầu mong mưa thuận, gió hoà, mùa màng bội thu và tưởng nhớ công ơn những người đã có công lao trong việc khai hoang, lập làng.	Ba là hướng dẫn viên du lịch.
		+ Lễ hội Cầu bông được công nhận là di sản văn hoá phi vật thể quốc gia ở đâu? vào thời gian nào?	+ Lễ hội Cầu bông đã được công nhận di sản văn hoá phi vật thể quốc gia tại đình thần Tân Khai vào ngày 13/9/2022.	
2	Chị gái	Khi tham gia Lễ hội Cầu bông, mọi người cần lưu ý điều gì để đảm bảo an toàn?	+ Nên đọc kĩ các quy định ở trước cổng khi tham gia Lễ hội Cầu bông. + Cần thận đi lại, tránh xô đẩy, chen lấn và bảo vệ tài sản cá nhân.	Chị gái là học sinh phổ thông.

THỰC HÀNH

Hoạt động 1. Sắp xếp lại các hoạt động dưới đây cho phù hợp với những hoạt động được tổ chức trong Lễ hội Cầu bông của người Kinh trong 2 ngày.

Hoạt động 2. Sắm vai giới thiệu về Lễ hội Cầu bông của người Kinh với các bạn theo gợi ý sau:

- Thời gian tổ chức Lễ hội Cầu bông của người Kinh.
- Những hoạt động chính diễn ra trong lễ hội.
- Hoạt động chính diễn ra trong lễ hội mà em ấn tượng nhất.
- Cảm xúc của mọi người khi tham gia lễ hội.

VẬN DỤNG

Hoạt động 1. Nếu được tham gia Lễ hội Cầu bông của người Kinh hoặc một lễ hội được tổ chức ở nơi em sống thì em mong ước điều gì? Vì sao?

Hoạt động 2. Em hãy vẽ lại ước mơ của mình khi được tham gia "Lễ hội quê hương em" và nói cho mọi người biết vì sao em ước mơ điều đó.

Hoạt động 3. Cùng thầy cô hoặc gia đình tham gia một lễ hội thường tổ chức ở nơi em sinh sống. Em hãy trao đổi với các thành viên tham gia về những việc cần chuẩn bị cho chuyến đi.

NGHỆ THUẬT TRÌNH DIỄN KHÈN M'BUỐT

KHỞI ĐỘNG

Kể tên một số hoạt động biểu diễn nghệ thuật mà em biết ở Bình Phước.

Biểu diễn nghệ thuật công chiêng

Biểu diễn đàn ca tài tử

Biểu diễn khèn M'buốt

Hoạt động 1. Tìm hiểu về khèn M'buốt và nghệ thuật trình diễn khèn M'buốt.

Đọc thông tin, quan sát hình ảnh và thực hiện các yêu cầu:

- Khèn M'buốt được sử dụng trong những lễ hội nào ở Bình Phước?
- Mô tả sơ lược về cấu tạo khèn M'buốt.
- Khèn M'buốt có thể hoà tấu với các nhạc cụ nào khi trình diễn?

Nghệ thuật trình diễn khèn M'buốt

Khèn M'buốt (có vùng gọi là K'buốt) được một số dân tộc ở Bình Phước (người S'tiêng, Mnông, ...) sử dụng trong nhiều lễ hội như: lễ Cầu mưa, lễ Ăn trâu, lễ hội Mừng lúa mới, ... cùng với hoạt động văn nghệ, nhảy múa. Ngoài ra, tiếng khèn M'buốt vẫn có thể được thổi như lời tâm tình, tự sự nhẹ nhàng về sinh hoạt và sản xuất hằng ngày.

Khèn M'buốt được trưng bày tại Bảo tàng Bình Phước

Khèn M'buốt là nhạc cụ hơi, có dăm (hoặc còn gọi là lưỡi gà). Về cấu tạo, khèn có bầu cộng hưởng được làm từ vỏ quả bầu nậm tròn, khô, với phần gần cuống bầu nhỏ gọn là ống thổi. Trên thân vỏ quả bầu có đục 6 lỗ tròn, khít, dùng để gắn 6 ống lỗ ô rộng ruột với độ dài ngắn khác nhau có chức năng thoát âm.

Các ống lồ ô này được lựa chọn từ cây lồ ô không quá già, dài và thẳng. Điểm đặc biệt là 6 ống thoát âm của M'buốt được lấy từ trên cùng 1 cây lồ ô đã phơi khô. Ống dài cho âm thanh trầm, ống ngắn cho âm thanh cao hoặc có thể chọn ống ngắn nhưng đường kính lớn để cho âm thanh trầm. Việc chọn ống lồ ô tùy thuộc vào kinh nghiệm của nghệ nhân khi chế tạo khèn.

Ông Diểu Chơn ở thôn Bù Gia Phúc, xã Phú Nghĩa, huyện Bù Gia Mập thổi khèn M'buốt

Khèn M'buốt là nhạc cụ đa thanh, thổi được hoà âm nên có thể được dùng để độc tấu hoặc hoà tấu cùng cồng chiêng và các nhạc cụ khác.

Khèn M'buốt biểu diễn cùng các nhạc cụ truyền thống khác của dân tộc S'tiêng

THỰC HÀNH

Hoạt động 1. Xem một đoạn trong phóng sự "Độc đáo nhạc cụ truyền thống của người S'tiêng" hoặc một đoạn phim ngắn về nghệ thuật trình diễn khèn M'buốt của đồng bào Mnông và nêu cảm nhận của em sau khi xem biểu diễn.

(Video được đăng tải tại Kênh Youtube chính thức của Đài Phát thanh – Truyền hình và Báo Bình Phước); (<https://www.youtube.com/watch?v=S5kJIXlv4TI>).

Hoạt động 2. Nêu sơ lược các nguyên vật liệu dùng để chế tạo khèn M'buốt. Các vật liệu đó phải đáp ứng các yêu cầu gì mới được các nghệ nhân sử dụng làm khèn?

VẬN DỤNG

Hoạt động 1. Suy tầm thông tin, hình ảnh, đoạn phim ngắn về nghệ thuật trình diễn khèn M'buốt hoặc các nhạc cụ truyền thống ở nơi em sống. Chia sẻ bộ sưu tập đó với các bạn trong lớp.

Hoạt động 2. Nơi em sống thường trình diễn loại hình nghệ thuật nào? Em hãy tìm hiểu và mô tả về những nhạc cụ được trình diễn trong loại hình nghệ thuật ấy.

Biểu diễn công chiêng của dân tộc S'tiêng

ANH HÙNG LAO ĐỘNG LÂM BÚP

KHỞI ĐỘNG

1. Kể tên một số danh nhân hoặc người có công với quê hương Bình Phước mà em biết.
2. Trao đổi với bạn về những điều em quan sát được trong hình dưới đây.

Anh hùng Lao động Lâm Búp (đứng giữa)
trong một lần đi khảo sát thực tế

Hoạt động 1. Tìm hiểu về Anh hùng Lao động Lâm Búp.

Đọc thông tin, quan sát hình ảnh và thực hiện yêu cầu.

- Anh hùng Lao động Lâm Búp sinh ra ở đâu? Vào năm nào?
- Nêu những đóng góp của ông cho Hợp tác xã Quyết Thắng nói riêng và quê hương Bình Phước nói chung.
- Đảng và Nhà nước đã phong tặng danh hiệu gì cho ông Lâm Búp?

Anh hùng Lao động Lâm Búp
(1930 – 2017)

Chân dung Anh hùng Lao động Lâm Búp⁽¹⁾

Anh hùng Lao động Lâm Búp sinh năm 1930 tại tỉnh Bình Long (nay là tỉnh Bình Phước). Ông là người con của dân tộc Khmer.

Lớn lên trong cảnh đất nước bị xâm lược, ông tham gia cách mạng trong kháng chiến chống Mỹ để bảo vệ quê hương. Trong một lần công

⁽¹⁾ Theo Kỷ yếu BCH Đảng bộ huyện Lộc Ninh (thời kì 1944 – 2010).

tác, ông đã phối hợp với bộ đội địa phương bắt gọn các cố vấn Mỹ và vận động nhân dân trong xã tham gia bảo vệ vùng giải phóng Lộc Ninh.

Sau ngày đất nước thống nhất, ông về làm việc và được bầu là Chủ nhiệm Hợp tác xã Quyết Thắng. Ông vừa vận động bà con trong vùng tích cực tham gia phòng tuyến bảo vệ biên giới, vừa tổ chức sản xuất kinh tế giúp đồng bào thoát nghèo. Ông tiếp thu kỹ thuật canh tác mới, chuyển giao kinh nghiệm sử dụng các loại phân bón ruộng phù hợp với từng loại đất, từng loại cây trồng, giống mới cho năng suất cao cho bà con. Ngoài ra, ông chú trọng đến công tác thủy lợi, vận động bà con làm kênh mương dẫn nước vào sản xuất nông nghiệp.

Nhờ sự ủng hộ của tập thể xã viên và vai trò điều hành giỏi của ông, Hợp tác xã Quyết Thắng ngày một phát triển, đời sống nhân dân được cải thiện và ổn định. Trong nhiều năm liền, ông đều được bầu là chiến sĩ thi đua cơ sở.

Ông đã được Đảng và Nhà nước phong tặng danh hiệu Anh hùng Lao động vào năm 1985 và nhiều huân, huy chương khác như: Huân chương Đại đoàn kết dân tộc, Huân chương Lao động hạng Nhất, Huy hiệu 55 năm tuổi Đảng,...

Hoạt động 2. Tìm hiểu về những đóng góp của Anh hùng Lao động Lâm Búp sau khi về hưu.

Đọc thông tin và thực hiện các yêu cầu:

- Nêu các hoạt động của Anh hùng Lao động Lâm Búp sau khi về hưu.
- Các hoạt động đó đã đóng góp cho địa phương như thế nào?

Những đóng góp của Anh hùng Lao động Lâm Búp sau khi về hưu

Sau khi về hưu, ông vẫn tiếp tục tham gia đóng góp cho quê hương qua các phong trào vận động đồng bào làm kinh tế, phát triển sản xuất và tham gia đóng góp ý kiến cho đồng bào, chính quyền cải thiện chất lượng cuộc sống của người dân.

Từ những kinh nghiệm thực tế trong quá trình công tác, các ý kiến của ông rất đúng đắn, khoa học, tiết kiệm công sức và tiền của cho nhân dân trong việc ứng dụng có hiệu quả các thành tựu khoa học vào sản xuất và sinh hoạt.

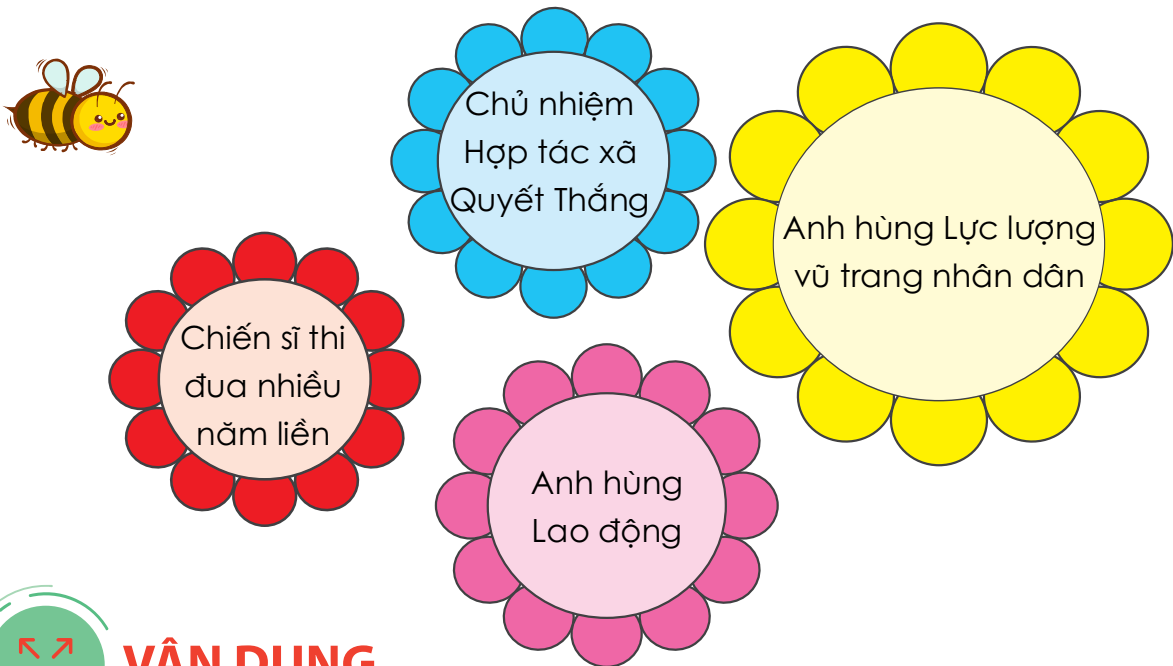
THỰC HÀNH

Hoạt động 1. Kể lại những đóng góp của Anh hùng Lao động Lâm Búp theo các gợi ý sau:

- Nơi và thời gian ông sinh ra.
- Những đóng góp của Anh hùng Lao động Lâm Búp cho quê hương Bình Phước.

Hoạt động 2. Những thành tích ông đạt được trong quá trình công tác.

Hãy cùng chú ong nhỏ đi tìm những thành tích đóng góp của ông được Nhân dân và Chủ tịch nước công nhận và tự hào.

VẬN DỤNG

Hoạt động 1. Suy tầm tranh, ảnh, thông tin về Anh hùng Lao động Lâm Búp hoặc một người có công khác ở nơi em sống. Chúng ta cần phải làm gì để thể hiện lòng biết ơn đối với các anh hùng hoặc người có công với quê hương Bình Phước?

Hoạt động 2. Cùng người thân hoặc thầy, cô thăm một người có công đối với địa phương nơi em sống và tìm hiểu thêm về những đóng góp của họ đối với quê hương.

NHÃN TIÊU DA BÒ THANH LƯƠNG

Quan sát hình và kể tên một số đặc sản ở Bình Phước mà em biết.

Hạt điều rang muối

Bơ sáp

Quýt đường

Nhãn tiêu da bò

Hoạt động 1. Tìm hiểu về nhãn tiêu da bò Thanh Lương.

Đọc thông tin, quan sát hình ảnh và trả lời câu hỏi.

- Vì sao nói xã Thanh Lương, thị xã Bình Long được mệnh danh là “thủ phủ nhãn tiêu da bò” của Bình Phước?
- Vì sao nhãn tiêu da bò Thanh Lương nơi đây trồng cho quả rất to, phần cơm thịt bên trong dày và hạt nhỏ?
- Nhãn tiêu da bò Thanh Lương đã đạt được chứng nhận gì?

Nhãn tiêu da bò Thanh Lương

Những năm gần đây, xã Thanh Lương, thị xã Bình Long được mệnh danh là “thủ phủ nhãn tiêu da bò” của tỉnh Bình Phước với diện tích trồng hàng trăm héc-ta. Trên địa bàn xã đã có hơn một trăm gia đình trồng nhãn tiêu da bò.

Vườn nhãn tiêu da bò (xã Thanh Lương, thị xã Bình Long)

Nhờ đất đai màu mỡ, khí hậu thích hợp và người dân có kinh nghiệm chăm sóc nên nhãn nơi đây trồng cho quả rất to, phần cơm thịt bên trong dày và hạt nhỏ.

Khi thưởng thức, người sử dụng dễ dàng cảm nhận được hương thơm mát cùng vị ngọt thanh, lưu lại nơi đầu lưỡi tạo nên nét đặc trưng riêng.

Ở xã Thanh Lương, những cây nhãn càng nhiều tuổi thì phần thịt cơm bên trong lại càng dày, quả sẽ càng ngọt và thơm hơn. Nhiều sản phẩm được chế biến từ nhãn đã cung cấp cho thị trường trong và ngoài tỉnh như: nhãn khô, nhãn tươi, nhãn đóng hộp,...

Nông dân chăm sóc vườn nhãn

Tháng 9/2019, sản phẩm nhãn tiêu da bò Thanh Lương (Bình Long) vinh dự được Cục Sở hữu trí tuệ (Bộ Khoa học – Công nghệ) cấp chứng nhận nhãn hiệu tập thể. Đây chính là bằng chứng ghi nhận kết quả người dân trồng nhãn, thay đổi từ phương thức canh tác, sản xuất cũ sang hướng nông nghiệp sạch (VietGAP).

Hoạt động 2. Khám phá vùng trồng cây ăn trái Thanh Lương

Đọc thông tin, quan sát hình ảnh và thực hiện yêu cầu.

- Vùng trồng trái cây Thanh Lương đã có những thay đổi gì trong thời gian gần đây?
- Kể tên một số loại trái cây được trồng nhiều ở Thanh Lương trong thời gian gần đây.
- Việc hình thành vùng trái cây nổi tiếng đã mang lại những lợi ích gì cho địa phương?

Vùng trồng trái cây Thanh Lương

Nông dân thu hoạch nhãn

Ngoài trồng nhãn tiêu da bò, Thanh Lương đã mở rộng diện tích các loại cây ăn trái có giá trị kinh tế cao như: cam sành, bưởi da xanh, quýt đường, chanh hoa tím,... Do đó, Thanh Lương đã trở thành vùng chuyên canh cây ăn trái nổi tiếng của thị xã Bình Long. Vùng chuyên canh cây ăn trái Thanh Lương cũng tạo việc làm cho hàng trăm lao động trong mùa thu hoạch và chế biến.

Hoạt động 1. Giới thiệu những hiểu biết của em về nhãn tiêu da bò Thanh Lương theo gợi ý dưới đây:

- Các vùng trồng nhiều nhãn tiêu da bò Thanh Lương ở Bình Phước.
- Những điều kiện thuận lợi đã tạo nên chất lượng nhãn tiêu da bò Thanh Lương thơm, ngon.
- Các sản phẩm tiêu biểu được chế biến từ vùng trồng nhãn Thanh Lương.

Hoạt động 2. Xem bản tin "Khó khăn chồng khó khăn: Nguy cơ mất vùng nhãn Thanh Lương" và cho biết thực trạng của vùng nhãn tiêu da bò Thanh Lương hiện nay như thế nào?

Gợi ý:

- Nguyên nhân làm diện tích trồng nhãn bị giảm.
- Những cây trồng mà người nông dân lựa chọn thay thế.

(Video được đăng tải tại Kênh Youtube chính thức của Đài Phát thanh – Truyền hình và Báo Bình Phước); (<https://www.youtube.com/watch?v=wuTPA58HZfM>)

VẬN DỤNG

Hoạt động 1. Cùng người thân chế biến một món ăn hoặc thức uống có sử dụng nguyên liệu làm từ trái nhãn.

Sâm bổ lượng

Chè nhãn hạt sen

Hoạt động 2. Suu tầm bài viết, tranh ảnh giới thiệu về vùng trồng nhãn hoặc các loại trái cây khác có ở địa phương em. Chia sẻ bộ sưu tập đó với các bạn trong lớp.

Hoạt động 3. Giới thiệu với bạn về một loại đặc sản có ở địa phương em. Em thích nhất điều gì về loại đặc sản này? Vì sao?

CÂY RAU NHÍP

KHỞI ĐỘNG

Quan sát hình ảnh, chọn và giới thiệu một món ăn ngon đặc trưng ở Bình Phước mà em thích nhất.

Đọt mây nướng

Canh thụt

Rau nhíp xào

Gỏi hạt điều

Hoạt động 1. Tìm hiểu về cây rau nhíp.

Đọc thông tin, quan sát hình ảnh và thực hiện yêu cầu.

- Mô tả sơ lược về hình dáng cây rau nhíp.
- Nêu các món ăn có sử dụng rau nhíp để chế biến. Trong các món ăn đó, món nào em ưa thích nhất? Vì sao?
- Vì sao món rau nhíp được xem là món ăn ưa chuộng trong các bữa cơm của đồng bào các dân tộc ở Bình Phước?

Cây rau nhíp

Cây rau nhíp là loài cây thân gỗ mảnh, kích thước từ nhỏ đến trung bình, thân cao khoảng 2 – 5 m và có nhiều nhánh. Lá dài khoảng 8 – 20 cm và rộng khoảng 3 – 10 cm.

Lá nhíp mọc quanh năm, nhưng sau các trận mưa đầu mùa là thời điểm lá nhíp ngon nhất. Đây cũng là thời điểm người dân địa phương vào rừng hái rau vì lá nhíp lúc này cho vị ngọt hơn cả.

Với đặc tính thơm ngon, giàu chất dinh dưỡng, rau nhíp luôn là loại thực phẩm sạch, thường thấy trong thực đơn hàng ngày của người dân địa phương.

Rau nhíp

Rau nhíp xào ớt mây

Canh thụt

Rau nhíp chế biến được nhiều món khác nhau như: xào, luộc, nấu canh, ... Tuy nhiên có lẽ món canh thụt độc đáo được làm từ nguyên liệu chính là rau nhíp mới thật sự được mọi người từ khắp nơi yêu thích. Món ăn tuy dân dã, ít tốn kém nhưng lại sở hữu một hương vị đặc trưng và độc đáo khiến biết bao người thích thưởng thức.

Hoạt động 2. Tìm hiểu về thị trường tiêu thụ rau nhíp.

Đọc thông tin, quan sát hình ảnh và trả lời câu hỏi.

- Nhu cầu tiêu thụ rau nhíp mở rộng như thế nào?
- Việc đưa rau nhíp mọc hoang trong tự nhiên về trồng và chăm sóc trong vườn đã mang lại những lợi ích gì cho người dân Bình Phước?

Thị trường tiêu thụ rau nhíp

Cây rau nhíp trồng trong vườn

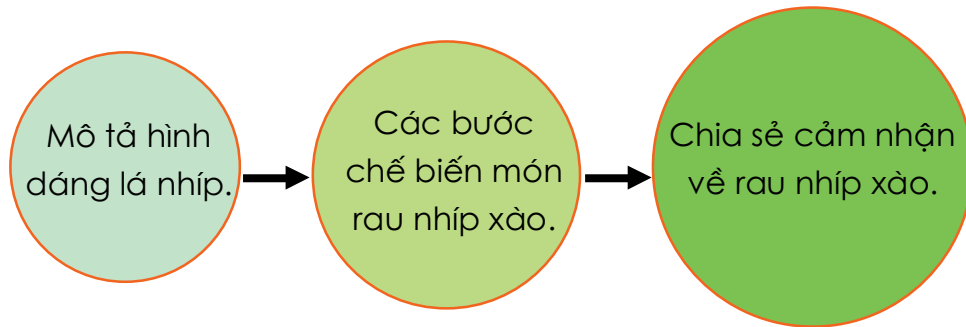
Ngày nay, nhu cầu sử dụng rau nhíp không chỉ giới hạn trên địa bàn của tỉnh Bình Phước mà còn mở rộng đến các tỉnh, thành phố lân cận. Rau nhíp đã được các nhà hàng, khách sạn, từ hạng bình dân đến hạng sang chọn để phục vụ khách yêu thích.

Vì thế, ở một số nơi, người dân đã đưa rau nhíp mọc hoang trong tự nhiên về trồng, chăm sóc trong vườn nhà như một nghề phụ ở nông thôn và chủ động được nguồn rau sạch sử dụng hằng ngày.

THỰC HÀNH

Hoạt động 1. Đóng vai đầu bếp nhí giới thiệu về món rau nhíp xào theo các gợi ý dưới đây:

Hoạt động 2. Kể tên các món ăn có sử dụng lá nhíp mà em biết.

Canh lá nhíp thịt băm

Lá nhíp xào thịt bò

Hoạt động 3. Trao đổi với thầy, cô hoặc người thân về các bước thực hiện một món ngon có sử dụng rau nhíp chế biến.

VẬN DỤNG

Hoạt động 1. Cùng bạn viết một đoạn văn giới thiệu về giá trị cây rau nhíp với khách du lịch.

Hoạt động 2. Cùng người thân thực hiện một món ăn có sử dụng nguyên liệu rau nhíp. Chia sẻ cảm nhận của em về món ăn này.

NGHỀ ĐAN CHIẾU LÒNG CỦA NGƯỜI KHMER

KHỞI ĐỘNG

Kể tên các nghề truyền thống ở Bình Phước mà em biết.

Nghề dệt thổ cẩm

Nghề đan chiếu lòng

Nghề đan gùi

Nghề dệt khăn

Hoạt động 1. Tìm hiểu về nghề đan chiếu lùng của người Khmer

Đọc thông tin, quan sát hình ảnh và thực hiện yêu cầu.

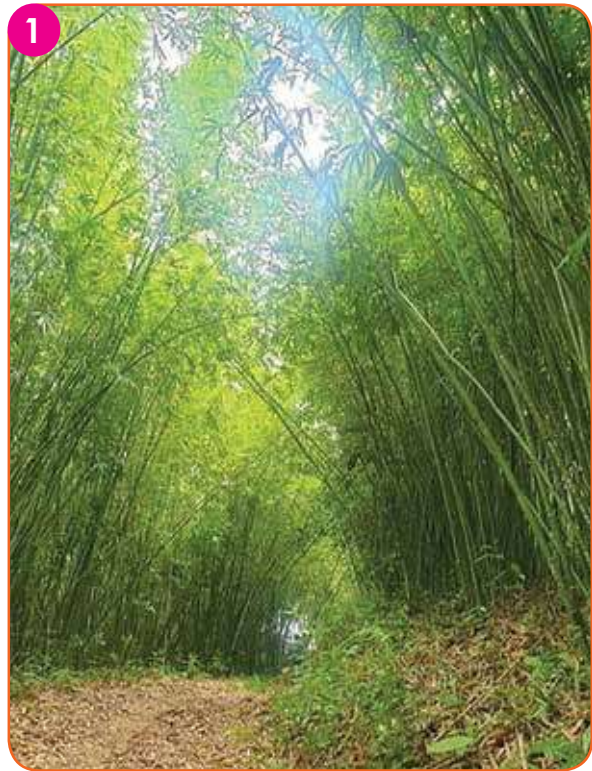
- Mô tả sơ lược về cây lùng.
- Nêu các công đoạn chuẩn bị nguyên liệu đan chiếu lùng của người Khmer.
- Vì sao chiếu lùng rất bền khi sử dụng?

Nghề đan chiếu lùng của người Khmer

Chiếu lùng hay tấm trải sàn là cách gọi khác nhau xuất phát từ nguồn gốc nguyên liệu chủ yếu của sản phẩm này là từ cây lùng – một loại cây mọc hoang trong tự nhiên, ở các đầm lầy, ven suối, đồng ruộng,...

Về hình dáng, cây lùng là loại thân tròn, da màu xanh đậm, thân cao nhất khoảng một mét rưỡi, to bằng ngón chân cái trở xuống, lá cây tương tự như lá cây dong nhưng ngắn và nhỏ hơn. Ruột của cây màu trắng, mềm.

Việc chuẩn bị nguyên liệu đan chiếu lùng khá đơn giản. Cây lùng sau khi khai thác từ tự nhiên về, người thợ tiến hành ngay việc chẻ, vót bỏ ruột để tạo sợi nguyên liệu. Tiếp đó, họ đưa các sợi nguyên liệu ra phơi khô vừa đủ (khoảng 1 ngày) là có thể đan được.

Cây lùng trong tự nhiên

Một sản phẩm chiếu lũng có kích thước khoảng 1,8 m đến 2,2 m, đan theo kiểu nan đôi (lông hai). Các viền xung quanh được cố định bằng dây mây. Đây là loại cây không bị mối mọt làm hại, không bị mục bởi nước, ẩm, càng sử dụng mặt chiếu càng bóng nên càng đẹp. Do đó, chiếu lũng rất bền khi sử dụng.

Thân cây lũng

Nguyên liệu lũng chẻ mỏng, phơi khô

Đan chiếu

Chiếu lũng thành phẩm

Sản phẩm thủ công truyền thống này của người Khmer đã có từ rất lâu đời và trở thành sản phẩm rất phổ biến trong cộng đồng. Gia đình nào cũng biết đan để chế tác ra sản phẩm cho gia đình sử dụng. Đàn ông thường là người đi khai thác nguyên liệu, chẻ, vót nguyên liệu, khâu đan chủ yếu là phụ nữ. Ngày xưa, người Khmer có quan niệm rằng, phụ nữ Khmer ở Bình Phước khi lớn lên vẫn chưa biết đan chiếu lũng thì chưa được coi là người đảm đang, chưa giỏi. Do đó, hầu như phụ nữ Khmer ở Bình Phước người nào cũng biết đan chiếu này.

Với hình thức sản xuất nhỏ lẻ, sản phẩm làm ra vẫn chưa nhiều, không đủ để cung cấp cho thị trường, để có thể phát triển nghề thủ công truyền thống này thành sản phẩm thương mại cần thay đổi quy mô và phương tiện sản xuất.

Hoạt động 2. Tìm hiểu về các làng nghề đan chiếu lùng ở Bình Phước

Đọc thông tin và thực hiện yêu cầu.

- Cho biết nghề đan chiếu lùng còn được duy trì tại những nơi nào ở Bình Phước?
- Vì sao nghề đan chiếu lùng của người Khmer bị thu hẹp?

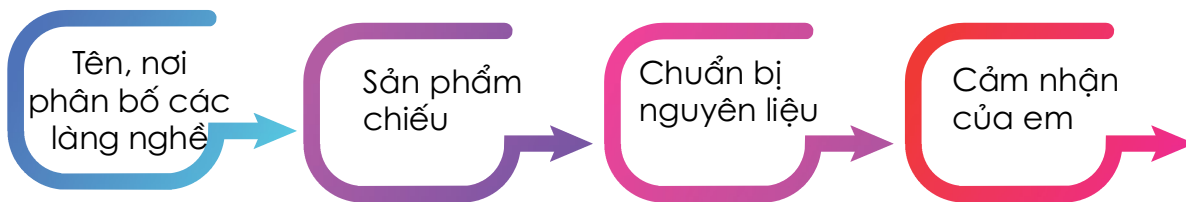
Những làng nghề đan chiếu lùng ở Bình Phước

Ngày nay, mặc dù người dân Khmer đã chuyển sang cư trú bằng nhà trệt nhưng nhu cầu sử dụng chiếu lùng của người dân vẫn còn. Họ vẫn sử dụng chiếu lùng để trải trên sàn nhà, phòng khách, phòng ngủ,... vì nguyên liệu tự nhiên, thân thiện với môi trường.

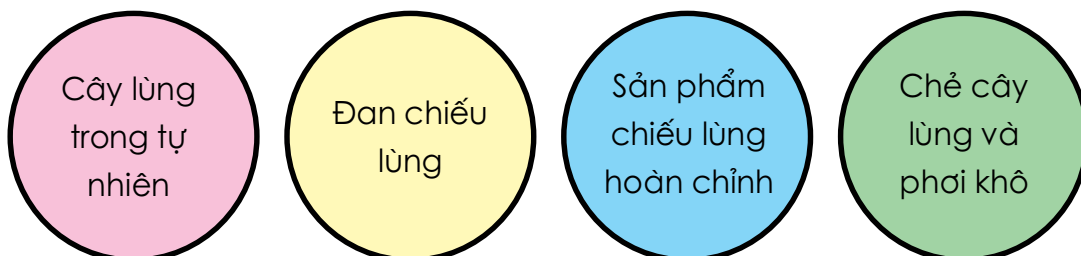
Dù nguồn nguyên liệu để đan chiếu lùng đã bị thu hẹp, không còn phong phú như trước đây nhưng người dân nhiều nơi vẫn duy trì nghề đan chiếu lùng này. Trong đó, các xã Lộc Quang, Lộc Phú, Lộc Khánh, Lộc Thành của huyện Lộc Ninh là nơi còn duy trì nghề đan chiếu lùng với quy mô lớn và nhiều người tham gia nhất.

Hoạt động 1. Giới thiệu về nghề đan chiếu lùng của người Khmer ở Bình Phước theo các gợi ý sau:

Hoạt động 2. Sắp xếp và mô tả lại các bước cơ bản đan chiếu lùng.

Hoạt động 3. Giới thiệu thêm các công dụng khác của chiếu lùg mà em biết.

VẬN DỤNG

Hoạt động 1. Sưu tầm thông tin và hình ảnh về nghề đan chiếu lùg hoặc một làng nghề có ở địa phương em. Chia sẻ bộ sưu tập với các bạn trong lớp.

Hoạt động 2. Cùng thầy cô hoặc người thân tham quan một làng nghề truyền thống ở địa phương em. Chia sẻ điều em thích nhất về làng nghề này.

Hoạt động 3. Cùng các bạn thực hiện trang trí báo tường với chủ đề “Làng nghề truyền thống quê hương em”.

Giải thích thuật ngữ

THUẬT NGỮ, KHÁI NIỆM	GIẢI THÍCH
Nhạc cụ hơi có dăm	Là những nhạc cụ thuộc bộ hơi, có lưỡi gà phát ra âm thanh khi thổi.
Làng nghề	Là một hoặc nhiều cụm dân cư cấp thôn, ấp, bản, làng, buôn, phum, sóc hoặc các điểm dân cư tương tự tham gia hoạt động ngành nghề nông thôn. Ví dụ như các làng nghề chế biến, bảo quản nông, lâm, thủy sản; sản xuất hàng thủ công mỹ nghệ; sản xuất đồ gỗ, mây tre đan, gốm sứ, thủy tinh, dệt may, sợi, thêu ren, đan lát, cơ khí nhỏ,...
Quần thể	Là tổ hợp các công trình trong một không gian nhất định, được bố trí một cách hợp lí.
Quy mô	Độ rộng lớn về mặt tổ chức hoặc số lượng.
Vùng chuyên canh	Vùng tập trung phát triển một hoặc vài loại cây trồng gắn với nguồn tài nguyên thiên nhiên (đất đai, khí hậu...), để từ đó nâng cao năng suất, chất lượng sản phẩm, nhằm tạo ra khối lượng hàng hoá lớn có khả năng đáp ứng nhu cầu của thị trường và nguyên liệu cho công nghiệp chế biến